

Miljöstraffrättsutredningens betänkande

Romina Pourmokhtari, klimat- och miljöminister
Helena Eckerrot Flodin, utredare

24 februari 2025

Regeringen bekämpar den organiserade brottsligheten

- Den organiserade brottsligheten ska bekämpas - även på miljöområdet
- Flera fall av grov miljöbrottslighet kopplad till avfallshantering har avslöjats de senaste åren
- Interpol och FN:s miljöprogram UNEP uppskattar att miljöbrottslighet är den fjärde största kriminella sektorn på global nivå och att den ökar

En skärpt miljöstraffrätt och ett effektivt sanktionssystem

Betänkande från Miljöstraffrättsutredningen
SOU 2025:14

Bakgrund till uppdraget

- Miljöbrottsligheten är ett växande hot mot den globala säkerheten. Den hotar överlevnaden för alla levande arter och har en enorm ekonomisk påverkan.
- Möjligheter till stora förtjänster, luckor i lagstiftningen, låg risk för upptäckt och milda påföljder gör området mycket attraktivt för kriminella.
- Miljöbrottslighet har koppling till organiserad brottslighet såväl globalt som nationellt.
- Brottslighet på avfallsområdet är särskilt problematisk i Sverige.

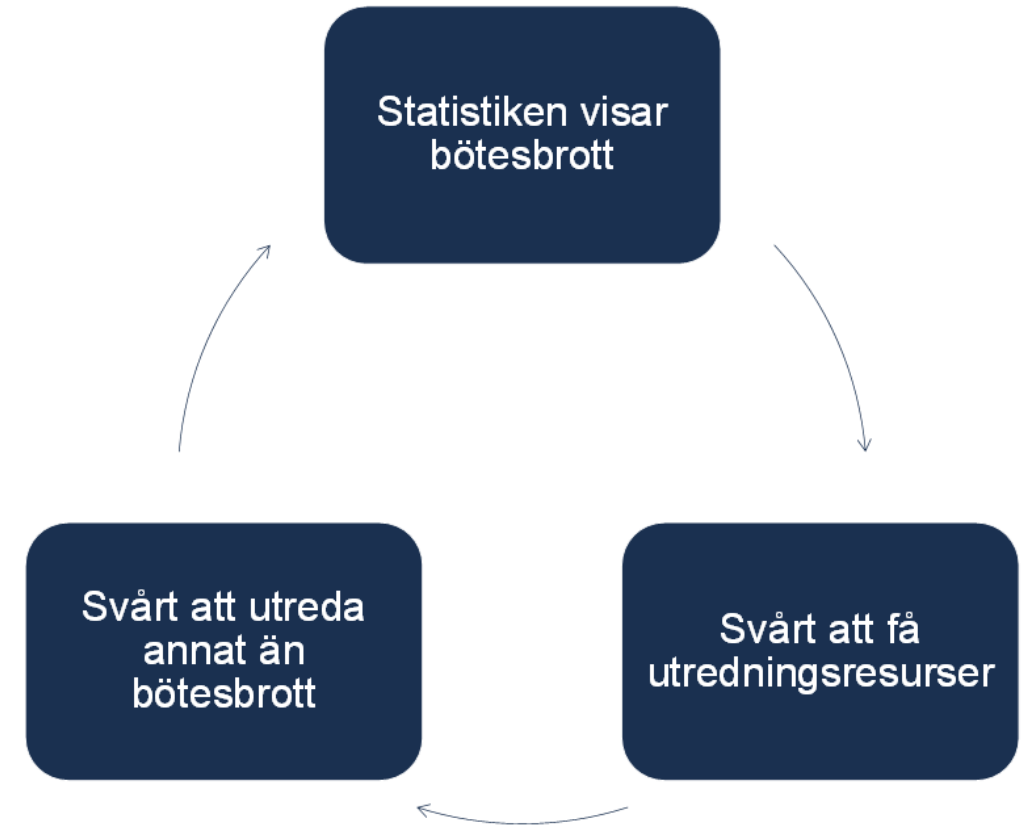
Uppdraget

- Se över det miljörättsliga sanktionssystemet. Systemet består både av straffrättsliga och administrativa sanktioner
- Se över hur bekämpningen av miljöbrottslighet kan stärkas och skärpas
- Översynen ska syfta till att sanktionssystemet ska bli effektivt och samhällets möjligheter att förebygga, upptäcka, utreda och lagföra miljöbrottslighet ska förbättras.
- Uppdraget omfattar *inte* nya krav på sanktioner i de EU-rättsakter som har antagits under 2024. Utredningens förslag försvårar *inte* det kommande genomförandet.

Utgångspunkter för en stärkt bekämpning av miljöbrottslighet

Analys:

Den allvarliga miljöbrottslighet som observerats internationellt och i Sverige återspeglas vare sig i praxis eller statistik

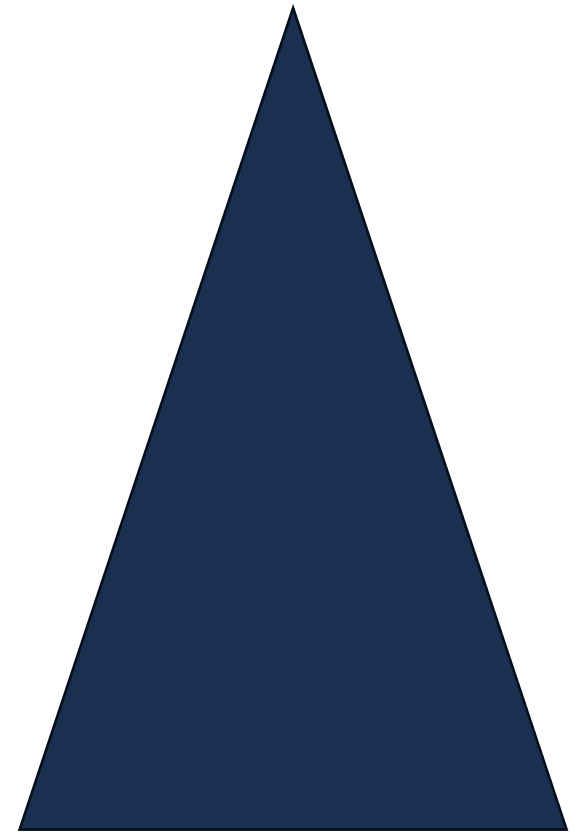

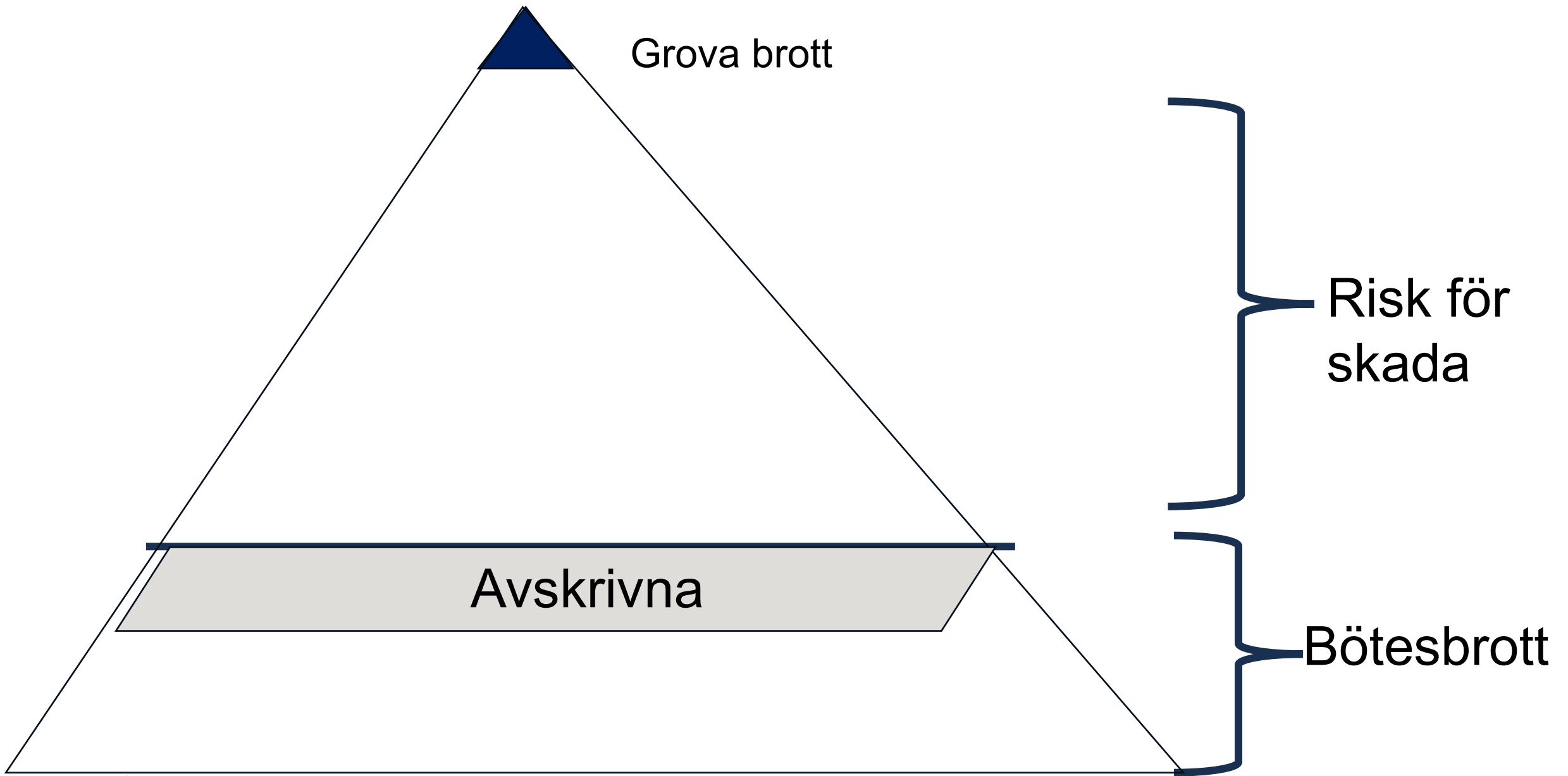
- Föreställningen att miljöbrottslighet till största delen begås av oaktsamhet måste förändras.
- Kopplingen till annan brottslighet i näringsverksamhet behöver identifieras.
- Myndigheternas olika uppdrag och roller ska beaktas.
- De brottsbekämpande myndigheternas resurser ska inriktas på allvarlig miljöbrottslighet.
- Otillåtna beteenden som inte innebär risk för skada ska leda till miljösanktionsavgift. Det innebär att fler överträdelser kommer att leda till en sanktion.

Utgångspunkter för val av sanktion

Miljöstraffrätten ska renodlas och miljöstraffsavgifter användas i fler fall.

- Förfaranden som kan orsaka påtaglig skada eller fara för skada på miljöbalkens primära skyddsintressen och för förfaranden där det krävs straff enligt internationell förpliktelse ska omfattas av straffansvar.
- Överträdelser av förvaltningsrättsliga krav (som krav på tillstånd, godkännande, anmälan eller registrering) ska leda till miljöstraffsavgift.

Sanktionsväxling

- Miljösanktionsavgift kommer att omfatta mindre allvarliga överträdelser, samtidigt som allvarligare överträdelser av samma regel leder till straff.
- Samma systematik som i EU:s miljölagstiftning.
- Nya regler som hindrar att det blir straff och miljösanktionsavgift för samma överträdelse.

En skärpt miljöstraffrätt

- En ny miljöstrafflag.
- Miljöbrottet, artskyddsbrottet, miljöfarlig kemikaliehantering och otillåten avfallstransport är brott som vi har identifierat som attraktiva för den organiserade brottsligheten.
- De uppsåtliga brotten skärps till fängelse i högst 3 år och för grovt miljöbrott och grovt artskyddsbrott till fängelse i 1,5 år till 8 år.
- Vid bedömningen av om ett brott är grovt ska särskilt beaktas om det är fråga om organiserad brottslighet.

- Ett nytt avfallsbrott:

”För avfallsbrott döms till fängelse i högst tre år den som i näringsverksamhet eller i annan verksamhet, som bedrivs vanemässigt eller annars i större omfattning med uppsåt gör sig av med avfall på ett sätt som en behörig myndighet inte har tillåtit”.

Effektivare myndighetssamverkan för bekämpning av miljöbrottslighet

Samverkan mellan myndigheter ska författningsregleras även på nationell nivå och uppdraget ska tydliggöras.

- Nationell samordningsfunktion hos Polismyndigheten.
- Regionala samverkansfunktioner hos länsstyrelserna.

En skärpt lämplighetsprövning av miljöfarlig verksamhet

- En utvidgad lämplighetsprövning ska införas för tillståndspliktig miljöfarlig verksamhet.
- Motsvarande ska gälla för anmälningspliktig miljöfarlig verksamhet.

Ändringar i miljösanktionsavgiftssystemet

- Minimibeloppet ska höjas till 5 000 kronor.
- Möjligheten till befrielse och jämkning ska öka.
- Naturvårdsverket ska göra en översyn av miljösanktionsavgifterna.

Förslagen förväntas leda till

- Ett effektivt sanktionssystem, där risken för upptäckt, lagföring och kännbart straff är reell, säkerställer regelefterlevnad och skyddar miljön.
- Stora samhällsekonomiska och miljömässiga vinster.
- Ett stärkt miljöskydd och en stärkt rättssäkerhet som leder till en mer hållbar och rättvis samhällsutveckling.

Ikraftträdande

Förslagen ska träda ikraft den 1 juli 2026.

Miljöstraffrättsutredningens betänkande – en skärpt miljöstraffrätt

Romina Pourmokhtari, klimat- och miljöminister
Helena Eckerrot Flodin, utredare

24 februari 2025

